

ACHIEVEMENT OF THE AGREEMENT BETWEEN THE REPUBLIC OF MACEDONIA AND THE REPUBLIC OF GREECE

Valentina Pacarska

Goce Delcev University, Stip, Macedonia valentinapacarska@yahoo.com

Abstract: The Republic of Macedonia proclaimed its independence on September 8, 1991, but its international recognition was blocked by Greece, which considered it to have an exclusive historical right over the name Macedonia that is carrying its northern province and that the use of that name is a sign of territorial claims to Skopje. Macedonia was admitted to the UN in 1993 under the provisional name of the former Yugoslav Republic of Macedonia, but most countries, including the United States and Russia, have recognized it under its name, the Republic of Macedonia.

In 1995, Macedonia and Greece signed a provisional treaty in New York, which paved the way for the normalization of political and trade relations, leaving the problem with the country's name aside. Macedonia received the status of a candidate for EU membership in 2005, but not a date for start of negotiations, which requires a unanimous decision, which is not possible without the consent of Greece.

In this thesis, there is an analysis between these two countries, from the period of signing the interim agreement, which required both parties to adhere to certain conditions, the events after the signing of the agreement until today.

Keywords: contract, negotiation, name, identity, condition, dispute.

ПОСТИГНУВАЊЕ НА ВРЕМЕНАТА СПОГОДБА ПОМЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА ГРЦИЈА

Валентина Пачарска

Универзитет Гоце Делчев, Штип, Република Македонија, valentinapacarska@yahoo.com

Резиме:Република Македонија, својата независност ја прогласила на 8 септември 1991 година, но нејзиното меѓународно признавање било блокирано од страна на Грција, која сметала дека има ексклузивно историско право над името Македонија кое го носи нејзината северна покраина и дека употребата на тоа име е знак за територијални претензии на Скопје. Македонија во 1993 година е примена во ОН под привремено име Поранешна Југословенска Република Македонија, но повеќето земји, вклучувајќи ги САД и Русија, ја признале под нејзиното уставно име, Република Македонија.

Во 1995 година, Македонија и Грција, во Њујорк потпишале привремена спогодба, која го отворила патот кон нормализација на политичките и трговските односи, оставајќи го проблемот со името на државата на страна. Македонија во 2005 година добила статус на кандидат за членство во ЕУ, но не и датум за почеток на преговори, за што потребно е да се донесе едногласна одлука, која не е можна без согласност на Грција.

Во овој труд, дадена е една анализа помеѓу овие две земји, од периодот на потпишување на времената спогодба, со која било потребно двете страни да се придржуваат кон одредени услови, случувањата после потпишување на спогодбата, па се до денес.

Клучни зборови: договор, преговори, име, идентитет, состојба, спор

1. ВОВЕД

Времената Спогодба претставува израз на желба да се постигне одредена привремена согласност за соработка, која се темели врз почитување на принципите за неповредливост на границите и територијалниот интегритет на државите.

Клучен момент кој овозможува склучување на Времената спогодба е обврзувањето на двете страни да ги почитуваат принципите на демократијата, почитување на основните човекови права и достоинство. Ваквата согласност претпоставува не мешање во внатрешните работи по било каков изговор туку изнаоѓање на начин за поставување на цврсти темели и меѓусебно разбирање. Притоа неопходно е двете страни да сфатат дека економската соработка е важен елемент за развој и унапредување на иднината т.е основ за постигнување на трајна согласност.

2. ПОСТИГНУВАЊЕ НА ВРЕМЕНАТА СПОГОДБА

По повеќе препукувања, преговори и притисоци Република Македонија со својот преговарачки тим на 13-ти септември 1995 година, го потпиша мошне значајниот документ во својата нова историја, почитуван, оспоруван и критикуван во последните 23 години - Времената Спогодба меѓу Република Македонија и Република Грција. Во овој процес како првотпотпишана страна беше Република Грција со нејзиниот овластен претставник – министерот за надворешни работи Карлос Папуљас и министерот за надворешни работи Стево Црвенковски.

Овој документ е потпишан во духот и принципите на демократијата и основните права, како и почитување на правата на човекот. Произлегува од Резолуцијата 845 од 1993 година на Советот за безбедност на Сајрус Венс специјален пратеник на Генералниот секретар на ОН.

3. ПОВАЖНИ ДОГОВОРНИ ОБВРСКИ НА КОИ СЕ ОБВРЗУВА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Со потпишувањето на Времената Спогодба двете земји прифаќаат обврски, на кои се обврзуваат и кон кои е потребно да се придржуваат:

3.1. Така во членот 1 во мерката А. Пријателски односи и мерки за изградба на доверба се обврзуваат да воспостават дипломатски односи на амбасадорско ниво.

3.2. Во тој контекст, Страните ќе преземат практични мерки заради нормално извршување на размената и трговијата. Страните нема да попречуваат, ниту да се мешаат во нормалната размена и во трговијата помеѓу Р.Македонија и трети страни.

3.3. Во членот 6 Република Македонија се обврзува дека ништо од нејзиниот Устав, не може и не треба да се толкува дека претставува или дека некогаш ќе претставува основа за какво и да е барање од Република Македонија кон која и да е територија што не е во состав на нејзините постоечки граници.

3.4. Во ставот 2 од овој член Република Македонија се обврзува дека ништо од нејзиниот Устав, не може и не треба да се толкува дека претставува основа за мешање на Република Македонија во внатрешните работи на друга држава. Исто така, во ставот 3, Р. М. се обврзува дека толкувањата дадени во став 1 и 2 на овој член, нема да се заменат со поинакви толкувања на нејзиниот Устав.

3.5. Во членот 7 став 2 по влегувањето во сила на оваа Времена Спогодба, Република Македонија се согласува дека ќе престане на каков и да е начин да го користи симболот во сите негови форми, што го истакнуваше на нејзиното знаме пред влегувањето во сила на Спогодбата.

Прифаќање на одредбите од привремената Спогодба значи постојана обврска на двете страни, според став 1 од член 7 на Привремена Спогодба, за забрана на државно-контролирана пропаганда и обесхрабрување од приватни лица кои поттикнуваат насилство, омраза или непријателство.

4. ПОВАЖНИ ДОГОВОРНИ ОБВРСКИ НА КОИ СЕ ОБВРЗУВА РЕПУБЛИКА ГРЦИЈА

Република Грција како прва странка од овој документ се обврза и прифати повеќе договорни обврски.

Во членот 7 став: 1 со влегувањето во сила на оваа привремена согласност, Република Грција се обврза дека ќе ја признае Република Македонија како независна и суверена држава под привременото име. Во мерката Ц Меѓународни и мултилатерални и регионални институции во Членот 11 став 1. по стапувањето во сила на оваа Времена Спогодба, Република Грција се согласува да не приговара на пријавата за членство или на членството на Република Македонија во меѓународни, мултилатерални и регионални институции и организации, во кои Република Грција не е членка. Но, Република Грција го задржува правото да приговара на секое членство, ако и доколку во таквите организации и институции на Република Македонија и се обраќа поинаку од она во Резолуцијата 817, на Советот за безбедност на ОН.

Во член 12 Меѓународни спогодби, стои дека по влегувањето во сила на Привремената согласност, страните во нивните меѓусебни односи ќе се раководат од одредбите на следните билатерални договори, склучени меѓу СФРЈ и Република Грција, на 18 јуни 1959 година и тоа: Конвекцијата во врска со заемните правни прописи, Спогодбата за реципрочното признание и спроведување на судски решенија и Спогодбата за хидро – економските прашања. Веднаш потоа е планирано страните да се консултираат, со намера да склучат нови договори, во значајна мера слични на оние наведени погоре.

Во Член 14 став 2 се предвидува дека „Страните се согласуваат да започнат преговори со цел веднаш да се применат спогодбите за соработка во повеќе области, Таквите спогодби ќе се однесуваат на визи, работни дозволи, „зелени карти“ осигурувања, транзит низ воздушниот простор и економска соработка.

Во членот 19 став 2 стои дека Страните ќе прават заеднички напори за поедноставување на издавање виза за граѓаните на другата страна.

5. ПРОМЕНИ КОИ РМ ПРИФАКА ДА ГИ НАПРАВИ ПО СКЛУЧУВАЊЕТО НА СПОГОДБАТА

Склучувањето на Времената Спогодба практично нашата земја ја принуди да направи повеќе промени. По повеќегодишни преговори Република Грција и Република Македонија конечно ги формализираа билатералните односи со Привремената спогодба. Со овој договор, Македонија се согласи да го смени своето знаме (свездата од Кутлеш) и да го дополни Уставот каде што се вели дека Македонија нема никакви територијални претензии кон ниту еден од нејзините соседи.

Слично, при потпишување на билатерални договори, Македонија никогаш не се потпишува под времената референца. Ако другата страна инсистира на времената референца, на пример Светска Банка, тогаш првата страница на договорот се прави во две верзии - една за нашата страна со уставното име и друга верзија за другата страна и секоја си ја потпишува само сопствената верзија. Во случај на мултилатерални договори, Македонија не потпишува ни еден документ каде што не стои уставното име, туку со размена на писма ја известува одговорната институција (на пример, ООН, ЕУ) дека се согласува со договорот и дека стапува на сила како Закон во Република Македонија и го потпишува одговорниот орган со користење на уставното име.

Во врска со потпишувањето на Времената спогодба РМ имаше потреба да потпише „Меморандум“ за практични мерки во врска со Времената спогодба потпишана во Њујорк на 13-ти септември 1995 година, помеѓу Република Грција и РМ. Со овој Меморандум превозот на стока за и од Грција и обратно како и во транзит низ територија на Р.Македонија се врши либерално без дозволи. Превозот на стока за и од трета земја и во двете земји може да се врши исклучиво со ЕКМТ дозволи. За Грција важи правилото дека првиот превоз во рамките на 2+3 возења со ЕКМТ дозвола мора да започнува со превоз на стока од Р.Грција (празно возење не се признава).

6. СОДРЖИНА НА ВРЕМЕНАТА СПОГОДБА (АНАЛИЗА ПО ЧЛЕНОВИ)

а. Човекови и културни права

Во Член 9 став 1. се регулира дека страните во сите нивни постапки ќе се раководат од духот и принципите на демократија, основни слободи, почитување на човековите права и слободи, владеењето на законот во согласност со Повелбата на Обединетите Нации, Универзалната Декларација за Човековите Права и сл.

Ставот 2 од овој член вели дека ниту едно право или инструмент не може да се толкува во смисла да им дава право да превземаат постапки спротивни на целите и принципите на Повелбата на Обединетите Нации, или на Завршниот Хелсиншки Акт, вклучувајќи го и принципот на територијален интегритет на Државите.

Членот 10 наложува развој на добрососедските односи.

б. Меѓународни, мултилатерални и регионални институции

Членот 11 предвидува не противење на Република Грција за зачленување на Македонија во меѓународните институции.

1. По стапувањето во сила на оваа Времена Спогодба, Република Грција се согласува да не се противи на пристапување или полноправно зачленување на РМ во меѓународни, мултилатерални и регионални организации и институции на кои Грција е член доколку ги почитува погоре споменатите услови.

2. Страните се согласуваат дека тековниот економски развој на Втората Страна треба да биде поткрепен преку меѓународна соработка, колку што е тоа можно со блиски врски меѓу Втората Страна и Европската Економска Област и Европската Унија.

д. Во однос на меѓународните спогодби

Членот 12 ги регулира односите во склучувањето или ратификацијата на веќе постигнатите спогодби во најразлични области.

1. Со влегувањето во сила на Времената Спогодба, Страните ќе се раководат во нивните меѓусебни односи во согласност со билатералните договори кои беа склучени меѓу поранешната СФРЈ и Првата Страна на 18

Јуни 1959 година: Конвенцијата за меѓусебните правни односи, Спогодбата за реципрочно признавање и спроведување на судски решенија и Спогодбата за хидро-економските прашања.

Страните веднаш ќе се спогодат со цел да склучат нови спогодби кои во суштина ќе бидат слични на оние наведени погоре.

2. Страните ќе се консултираат за да ги утврдат другите спогодби склучени меѓу поранешната Социјалистичка Федеративна Република Југославија и Првата Страна кои ќе ги сметаат за применливи во нивните меѓусебни односи.

3. Страните можат да склучуваат додатни билатерални договори во области од взаемен интерес.

Член 13 го регулира користењето на морските објекти и пристаништа.

Со оглед на фактот дека Втората Страна нема пристап до море, Страните ќе се водат од соодветните правила на Обединетите Нации од Законот за Море.

Членот 14 под ставот 1 превидува зајакнување на заемните добрососедски односи и економската соработка во сите сектори, вклучително и употребата на водите. Користејќи ја најдобрата технологија што е на располагање ќе го овозможат меѓусебниот транзит на нивните стоки низ нивните територии и пристаништа.

Страните ќе ги почитуваат меѓународните правила и прописи во однос на транзитот, телекомуникациите, ознаките и кодовите.

4. За оваа цел страните се согласуваат веднаш да стапат во преговори насочени кон брзо спроведување на договорите за соработка во горенаведените области. Ваквите договори ќе се однесуваат на визите, работните дозволи и сл.

Д. Економски, комерцијални, еколошки и правни односи

Во Член 15 се регулираат повеќе области од економскиот образовниот и други сегменти.

1. Страните ќе ги зајакнуваат економските односи на сите полиња. Страните посебно ќе го поддржуваат развојот и соработката во полето на вложување на капитал, како и индустриска соработка меѓу претпријатијата. Посебно внимание ќе се посвети на соработката меѓу малите и средните компании и претпријатија.

Во Член 16 се превидуваат соработката на полето на образовниот процес, научно техничкиот напредок со цел да се интензивира размената на информации и искуства.

2. Страните ќе ја интензивираат размената на информации и на научна и техничка документација.

3. Страните ќе ги поддржуваат иницијативите на научните институции и на поединци, насочени кон подобрување на научна соработка.

Член 17 во став 1 дефинира дека „Страните ќе посветат голема грижа за одбегнување на опасностите по животната околина и елиминирањето на сите видови загадување во пограничните области со стратегии и програми за регионална и меѓународна соработка заради заштита на животната средина.

Во Член 18 се наведува потребата од соработка за време на елементарни непогоди и невреме. Страните ќе соработуваат во отстранувањето на последиците од невреме, во развојот на туризмот. Во согласност со обврските на Првата страна, што произлегуваат од нејзиното членство во Европската унија и од други релевантни механизми на Унијата, страните ќе вложат заеднички напори за подобрување и забрзување на царинските и на граничните формалности, вклучително и поедноставување на издавањето на визи за државјаните од двете држави. Страните ќе се стремат да ги подобрат и да ги модернизираат постојните гранични премини.

Во членот 20 стои дека страните ќе соработуваат во борбата против организираниот криминал, тероризам, економскиот криминал, криминалот со наркотици, нелегалната трговија со културни добра и фалсификувањето.

Во „Завршни одредби“ член 21 се предвидува дека: „страните ќе ги разрешуваат сите спорови единствено со мирољубиви средства во согласност со Повелбата на Обединетите нации и сите разлики ќе ги решава Меѓународниот суд на правда.

Во Член 22 е заеднички интерес на двете договорени страни. Оваа Привремена спогодба не е насочена против ниедна друга држава или субјект и не ги повредува правата и обврските што произлегуваат од билатералните и мултилатералните договори што се веќе во сила. Во последниот член се дадени временските рокови за почеток на примена на Времената спогодба, односно дека оваа спогодба влегува во сила и станува полноправна на триесеттиот ден по датумот на којшто е потпишана од претставниците на страните. Ваква останува во сила сè додека не се замени со дефинитивен договор, со тоа што по седум

години, секоја од страните може да се повлече од оваа Привремена спогодба со писмено известување, што ќе влезе во сила дванаесет месеци по неговото доставување до другата страна.

Страните, преку нивните овластени претставници, потпишале три копии на оваа Привремена спогодба на англиски јазик, доставена до Секретаријатот на ОН кои во рок од два месеци од датумот на потпишувањето, треба да подготват, преводи на јазикот на двете страни.

7. МАКЕДОНИЈА УСПЕВА ДА СЕ ИЗБОРИ ЗА МЕЃУНАРОДНО ПРИЗНАВАЊЕ ПОД УСТАВНОТО ИМЕ

Македонија е примена под времената референца во сите меѓународни организации.

Постоечката позиција е временна референца за меѓународните организации, а во меѓувладините службени билатерални односи повеќе земји го прифаќаат името Република Македонија, а дел ја користат времената референца.

До 8 јуни 2018 година, Македонија под уставното име ја признале следниве земји:

Кина	Словенија	Бахреин	Венецуела	Израел
Русија	Австрија	Белорусија	Виетнам	Индија
Обединето Кралство	Азербејџан	Боливија	Гватемала	Индонезија
САД	Шри Ланка	Боцвана	Гвинеја	Ирак
Босна и Херцеговина	Алжир	Бразил	Ел Салвадор	Иран
Хрватска	Андора	Брунеи	Естонија	Ирска
Србија	Аргентина	Бугарија	Замбија	Источен Тимор
Црна Гора	Бангладеш	Бурунди	Зимбабве	Италија
Јамајка	Јапонија	Казахстан	Камбоџа	Канада
Катар	Конго	Кореја	Косово	Костарика
Куба	Кувајт	Лаос	Литванија	Лихтенштајн
Луксембург	Маврициус	Малезија	Мароко	Малта
Мексико	Мјанмар	Мозамбик	Молдавија	Намибија
Непал	Нигерија	Никарагва	Нов Зеланд	Норвершка
Обединети Арапски Емирати	Оман	Пакистан	Парагвај	Перу
Полска	Романија	Руанда	Саудиска Арабија	Свазиленд
Сингапур	Сирија	Словачка	Судан	Суринам

Тајланд	Танзанија	Тадикистан	Тивалу	Туркменистан
Турција	Уганда	Украина	Унгарија	Уругвај
Филипини	Финска	Хаити	Хондурас	Чад
Чешка Република	Чиле	Џибути	Швајцарија	Шведска

Извор: Министерство за надворешни работи

Земји кои ја признаваат Македонија како „Поранешна Југословенска Република Македонија“

Австралија	Белгија	Ватикан	Албанија	Грција
Данска	Египет	Франција	Холандија	Шпанија

Извор: Министерство за надворешни работи

Република Македонија досега нема воопшто воспоставено никакви дипломатски односи со уште 25 земји од светот. Воглавно тие се подалечни, на други континенти:

Бахами	Барбадос	Бутан	Кипар	Грузија
Гренада	Кирибати	Либан	Либерија	Мали
Монако	Палау	Палестина	Папуа Нова Гвинеја	Сан Марино
Соломонови Острови	Јужноафриканска Република	Република Кореја	Тонга	Тринидад и Тобаго
Тунис	Ерменија	Ангола	Јужен Судан	

Извор: Министерство за надворешни работи

Од Европските земји останува само една држава која не нема признаено, а тоа е Кипар.

ЗАКЛУЧОК

Факт е дека вака склучената Времена Спогодба живее со јазикот на привременото, кое вистински и дефинитивно ништо не регулира, зошто со тоа би се прејудиирал статусот. Според тоа јасно е дека регулативата која е во Времената спогодба и за двете страни на долг рок не е доволна, односно мора да се најде политичко решение, без притоа да се игнорира правото и да се отпочнат сериозни преговори со добра волја од двете страни кои би го решиле спорот под странско медијаторство.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Mircev D. (2006) *Macedonian Foreign Policy*, Az-buki, Skopje.
- [2] *Poslednja sansa Jugoslavije* (2002) *Haska mirovna konferencija 1991*, Helsinski odbor za ljudska prava u Srbiji, Zagorac, Beograd.
- [3] Ристовски Б. (1999) *Историја на македонската нација*, МАНУ, Скопје.